

ÚS D'EINES COL-LABORATIVES PER A L'APRENTATGE D'UNA SEGONA LLENGUA

Francesca Romero Forteza
Universitat Politècnica de
València
fromero@idm.upv.es

María Luisa Carrió Pastor
Universitat Politècnica de
València
lcarrio@idm.upv.es

Resum

En aquesta investigació es presenta un model d'ús de distintes eines informàtiques per a l'aprenentatge d'una segona llengua basat en l'aprenentatge col·laboratiu. S'ha esbrinat si aquesta pràctica didàctica augmenta el nivell de competència comunicativa dels estudiants i les actituds que genera en aquests. Això s'ha portat a terme en l'aprenentatge de dues llengües, el català i l'anglès en assignatures optatives de la Universitat Politècnica de València. Per tal de comprovar-ne l'efectivitat la investigació es va implementar en un grup experimental i un altre de control, així s'han pogut observar els avantatges i els inconvenients d'aquest plantejament didàctic.

Text de la comunicació

L'aprenentatge col·laboratiu s'està estenent en l'ensenyament de llengües des de la metodologia comunicativa, no s'entén d'una altra manera (McCafferty, Jacobs i Dasilva Iddings, 2006; Carrió Pastor, 2006; 2009). Des d'aquest punt de vista, l'aprenentatge col·laboratiu es pot descriure com la forma de treball que involucra a més d'un autor i el propòsit de tots els participants és compartir la seua forma d'aprendre (Sprng, 1997). Per una altra part, l'aprenentatge col·laboratiu proporciona moltes aportacions didàctiques com ara la interdependència positiva dels estudiants, promou l'intercanvi i facilita l'ensenyament mutu, la valoració de la contribució individual, que obliga que el grup avalue i, a més, desenvolupa competències transversals fonamentals per al desenvolupament acadèmic i professional, entre d'altres beneficis (Casamayor, 2008: 96).

Considerem que les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) són un mitjà idoni per a promoure l'aprenentatge col·laboratiu (Barberà i altres, 2008), especialment en els entorns virtuals d'aprenentatge ja que s'estimula la comunicació interpersonal. Aquesta és factible gràcies a les distintes eines de comunicació possibles com ara xats, fòrums, correu electrònic o taulers d'anuncis, per exemple. L'intercanvi d'informació i l'accés a aquesta per part dels membres del grup és una tasca senzilla a través de la plataforma.

Així mateix, l'aprenentatge col·laboratiu se centra principalment en el seu vessant social, aprendre junt als altres i compartir aquelles experiències que són més productives perquè la crítica conjunta aporte un producte final més complet. Si això es duu a terme a través de l'ús de la tecnologia i de les distintes eines de comunicació existents s'abasta un aprenentatge més contextualitzat i que aporta majors beneficis. És així com apareix l'Aprenentatge Col·laboratiu Assistit per Ordinador, conegut amb la sigla ACAO. Aquest és definit per Baeza i altres (1999) com "[...] una estratègia d'ensenyament-aprenentatge per la qual interactuen dues o més persones per a construir l'aprenentatge, a través de discussió, reflexió i presa de decisió, procés en el qual els recursos informàtics actuen com a mediadors".

És per tot plegat que en aquest estudi ens hem proposat categoritzar les principals eines que possibiliten l'aprenentatge col·laboratiu per a l'adquisició d'una segona llengua. Així mateix hem decidit experimentar l'ús d'aquestes eines de treball col·laboratiu en l'aprenentatge de segones llengües, concretament en l'aprenentatge de l'anglès i del català. I, per últim, hem observat l'efectivitat didàctica de la utilització de dites eines de manera global, no únicament la millora de la competència comunicativa, sinó també aspectes actitudinals.

A partir de les premisses explicades suara, hem pretés comprovar si les tasques programades i basades en la metodologia col·laborativa són eficaces. Per a això es van implementar diverses eines per a l'aprenentatge col·laboratiu i diferents estratègies didàctiques per a promoure'l. Decidírem fer un estudi comparatiu en l'aprenentatge de dues llengües ben distintes, el català i l'anglès, per tal de conèixer si es detectaven diferències en tractar-se d'una llengua estrangera o d'una present en el context. Els estudiants pertanyen a la Universitat Politècnica de València (UPV) i cursen les assignatures optatives de *Català Tècnic I* i *Anglès Tècnic* respectivament. Seleccionàrem dos grups per a cada llengua, un grup d'experimental i un altre de control.

Quant al procediment seguit en començar les assignatures tot l'alumnat va realitzar unes proves de diagnòstic per tal de determinar el seu punt de partida. Així mateix, en tots els grups férem servir l'entorn virtual d'aprenentatge de la Universitat Politècnica de València, anomenat *PoliformaT*, però només en els grups experimentals empràrem eines i metodologies col·laboratives. Les principals eines que férem servir varen ser aquestes:

- **CALENDARI / ANUNCIS:** aquestes dues seccions, encara que diferents i separades, tenen en comú que difonen informació important de l'assignatura d'una forma centralitzada, succinta i, per tant, efectiva. Es facilita així que l'estudiant tinga accés a l'agenda de treball i informació necessària de l'assignatura de forma puntual i sota demanda, amb la consegüent responsabilització de l'aprenentatge per part de l'estudiant que això suposa. D'aquesta manera l'aprenentatge també adquireix un component sociocultural, ja que ací es publiquen convocatòries de concerts, pel·lícules, actes culturals diversos, etc. en la llengua d'estudi. L'alumnat hi participa de manera molt activa. Aquesta estratègia didàctica contribueix a cohesionar el grup i s'aconsegueix que l'aprenentatge transcendisca el marc de l'aula i de l'entorn virtual.
- **WIKI:** espai col·laboratiu en el qual poden participar tant els estudiants com el professorat. En les assignatures de Valencià Tècnic, per exemple, l'hem fet servir com a diari de classe col·laboratiu. Després de cada sessió un alumne/a ha de sintetitzar els aspectes revisats durant la classe, el treball realitzat i ha d'anotar la feina manada per a la següent sessió. Aquesta activitat aporta un valuós rendiment didàctic per a tots els agents que intervenen en el procés. Per a l'estudiant perquè s'implica explícitament en el desenvolupament de la sessió en què és responsable del Wiki. A més la resta de companys s'hi solidaritza i corregeix les possibles errades que hi troba. Des del punt de vista de l'ensenyant ens permet saber què ha copsat l'alumnat del que s'hi ha revisat i quina percepció en té. A vegades els comentaris resulten molt sorprenents però, sobretot, molt constructius (Vegeu la Figura 1).

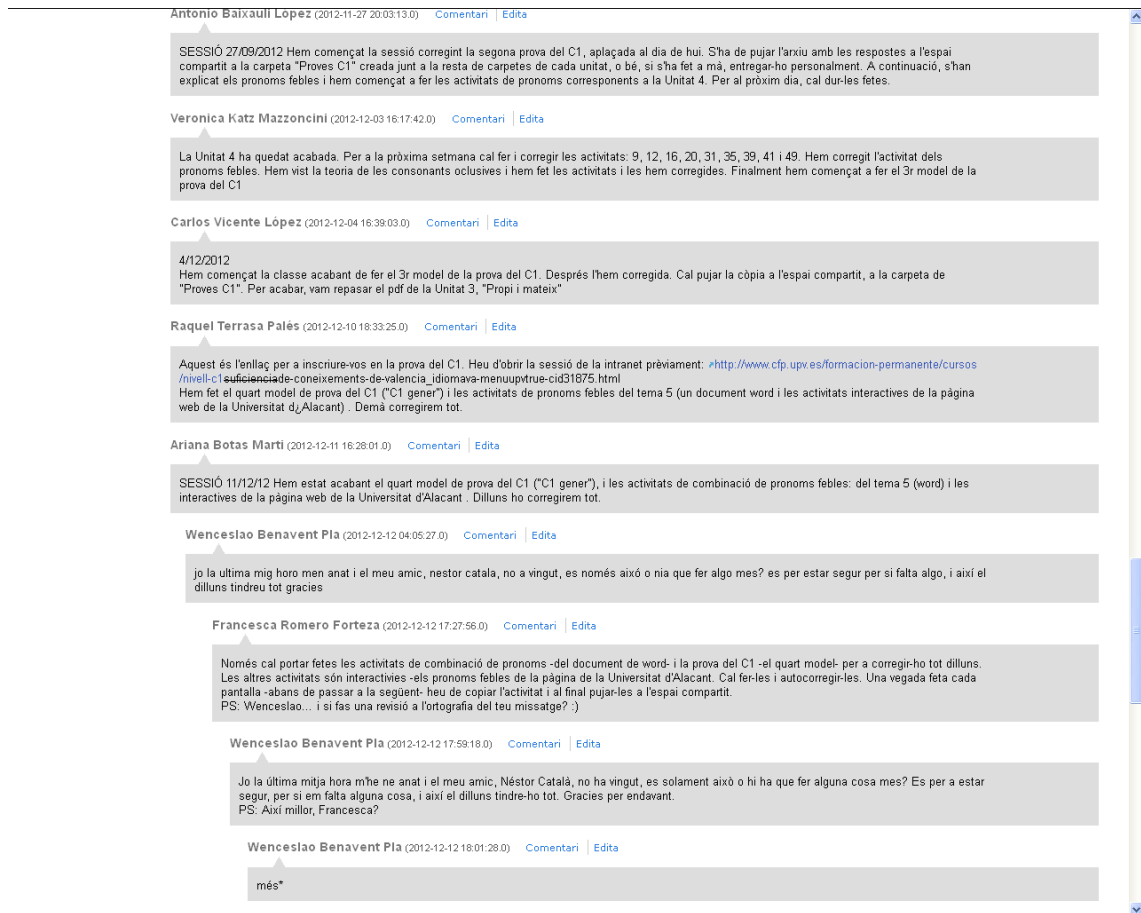

Figura 1: Wiki de l'assignatura Valencià Tècnic I

- **CORREU INTERN:** permet enviar correus electrònics interns i directes a l'alumnat de forma personalitzada o per grups (comunicació asíncrona alumnat-professorat).
- **XAT:** a través d'aquesta funcionalitat, tant el professorat com l'alumnat poden entaular converses escrites en temps real (comunicació sincrònica alumnat-professorat). Ací cal vigilar les intervencions perquè sovint traslladen les formes lingüístiques habituals en la comunicació informal i transgredeixen totes les normes imaginables. Els suposa un gran esforç bandejar aquests usos tecnològics de la llengua habituals en la seua vida personal i fer servir la llengua normativa. Per al professorat implica un destacat treball de supervisió. Totes les intervencions queden registrades i serveixen per a una exhaustiva revisió posterior.
- **FÒRUM:** aquesta eina fa possible que es desenvolupen debats (en format escrita) sobre temes plantejats en la classe, o fora d'aquesta, de forma interactiva i dinàmica (comunicació asíncrona alumnat-professorat). Guanya en qualitat comunicativa ja que permet una major elaboració per part de l'alumnat. A través d'aquest recurs han sorgit propostes força interessants (valorades així tant pel professorat com per l'alumnat).

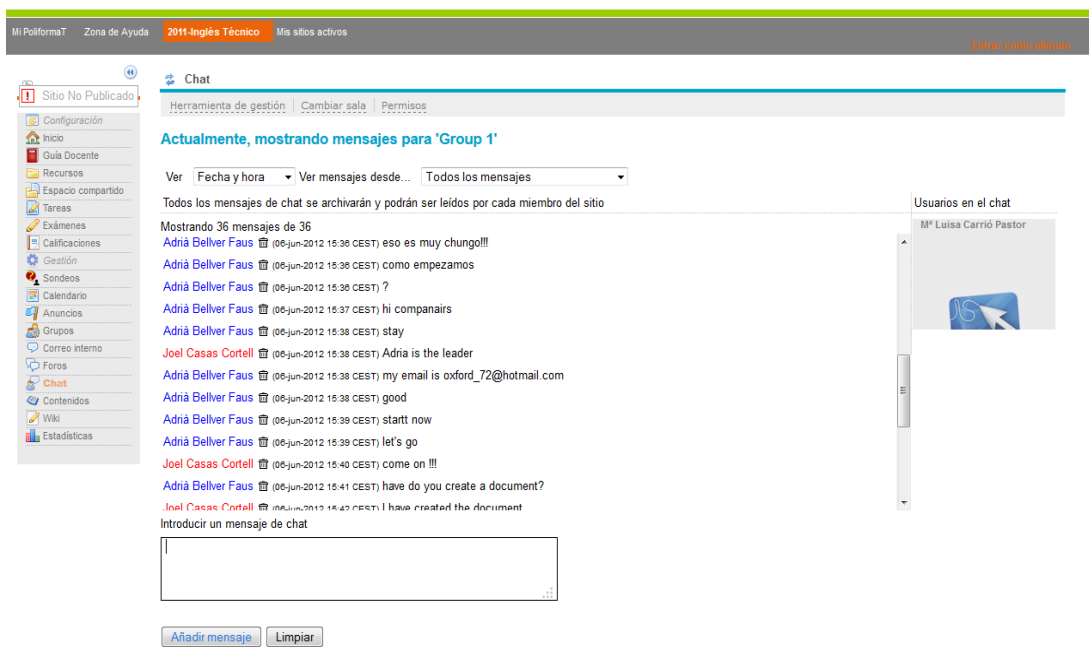

Figura 2: Xat de l'assignatura Anglès Tècnic

Així mateix s'ha emprat l'eina que proporciona Google per a l'edició de textos de forma col·laborativa, Google docs. A través d'aquesta els estudiants han portat a terme treballs de redacció més elaborats que requerien de la participació de tots els components del grup per arribar a un producte final complet.

Durant el desenvolupament del curs es realitzaren distintes proves per comprovar si el nivell d'assoliment del curs augmentava. En acabar el semestre férem les proves finals i passàrem un test per conèixer el nivell de satisfacció amb l'assignatura i la metodologia –en tots els grups, els experimentals i els de control. Aquest test fou un qüestionari basat en una escala de tipus Likert amb 5 opcions de resposta. Les proves finals de les assignatures constaren de proves que contemplaren el domini de les 4 grans habilitats comunicatives, comprensió oral i escrita, i expressió oral i escrita, tant en català com en anglès.

Conclusions

Les dades proporcionades per la investigació ens van portar a concloure que les eines col·laboratives potenciaven la interacció entre l'alumnat així com la seua creativitat. Va augmentar notablement la seua motivació cap a l'aprenentatge de la llengua. No obstant això el seu nivell de competència comunicativa en la llengua d'aprenentatge no va millorar de forma tan significativa respecte del grup de control. Els resultats finals de l'alumnat eren molt semblants en els grups.

Dels resultats obtinguts es desprenia que no existien diferències rellevants quant a la llengua estrangera respecte de l'autòctona. En l'aspecte que sí s'obtingueren uns resultats a bastament divergents va estar en el grau de satisfacció manifestat pels estudiants. El grup experimental va considerar la metodologia atractiva, amena i enriquidora, en major proporció

que el grup control. La qual cosa referma la idea que l'aprenentatge col·laboratiu té importants avantatges pel que fa a l'aprenentatge d'una segona llengua (Vegeu la Taula 1).

Grup experimental	
<i>Estic satisfet/a amb l'assignatura</i>	
Totalment d'acord	84,3%
Mes aviat d'acord	10,1%
Terme mitjà	2,3%
Més aviat en desacord	1%
Totalment en desacord	0,3%
Grup control	
<i>Estic satisfet/a amb l'assignatura</i>	
Totalment d'acord	60,4%
Mes aviat d'acord	30,2%
Terme mitjà	5,7%
Més aviat en desacord	3,5%
Totalment en desacord	0%

Taula 1: Grau de satisfacció amb l'assignatura

Considerem que aquesta ha esdevingut una investigació força interessant, especialment pel grau d'implicació i de motivació per part dels estudiants. Cal tenir present que són estudiants del Grau d'Enginyeria Industrial, de diverses especialitats, no avesats a pràctiques didàctiques de caire humanístic, és per això que considerem altament satisfactori haver aconseguit un destacat nivell d'implicació i actituds tan receptives per a la pràctica de la llengua.

No obstant això ens ha sobtat que l'efectivitat de la metodologia col·laborativa no haja estat major, donat el treball que comporta, tant per a l'alumnat com per al professorat. És per això que, en una investigació futura pretenem analitzar estratègia didàctica per estratègia i revisar quins aspectes són productius i quins no. Volem conèixer quins recursos didàctics col·laboratius aconsegueixen un major grau d'assoliment dels continguts i quins no, per tal d'establir pautes metodològiques eficaces i motivadores en igual proporció.

Bibliografia

Baeza, P. i altres (1999). Aprendizaje colaborativo asistido por computador: la esencia interactiva. *Revista digital de educación y nuevas tecnologías: Contexto educativo*, 12. Recuperat el 12 d'abril de 2011, a <http://contexto-educativo.com.ar/1999/12/nota-8.htm>.

Carrió Pastor, M. L. (2006). (ed.). *Aprendizaje colaborativo asistido por ordenador*. Valencia: Blau Verd.

Barberà, E. i altres (coords.) (2008). *Cómo valorar la calidad de la enseñanza basada en las TIC. Pautas e instrumentos de análisis*. Barcelona: Graó.

Carrió Pastor, M. L. (2009). Enhancing learner-teacher collaboration through the use of on-line activities. Dins I. González-Pueyo; C. Foz-Gil; M. Jaime Siso i M. J. Luzón Marco (eds.) *Teaching Academic and Professional English Online*. Berlin: Peter Lang.

Casamayor, G. (coord.) (2008). *La formación on-line. Una mirada integral sobre el e-learning, b-learning*. Barcelona: Graó.

McCafferty, S.G; Jacobs, G. M. i DaSilva Iddings, A. C.. (2006). *Cooperative Learning and Second Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Spring, M. (1997). *Collaborative writing*. Recuperat el 19 de setembre de 2011, des de <http://www.sis.pitt.edu/spring/cas/node3/html>.

Qüestions i/o consideracions per al debat

La tecnologia permet implementar l'aprenentatge col·laboratiu de forma efectiva?

Els estudiants col·laboren quan es tracta d'aprenentatge lingüístic?

Com es pot aconseguir un major rendiment pedagògic a les pràctiques comunicatives col·laboratives?